

Kapacitet i uloga parlamenata u borbi protiv korupcije u stalnom padu

Upoređujući nalaze Studije sistema nacionalnog integriteta (NIS) 2015 (ocjena 43) sa nalazima NIS studije iz 2013. godine (ocjena 49) vidljivo je nazadovanje u ulozi parlamenata u borbi protiv korupcije. Naime, nazadovanje je zabilježeno u dvije od tri posmatrane dimenzije (kapacitet i upravljanje), dok je dimenzija uloga parlamenata u ukupnom integritetu ostala nepromijenjena u odnosu na studiju iz 2013. godine.

Kapacitet

Uprkos određenim ograničenjima kada je u pitanju ustavna struktura zemlje, zakonodavstvo u Bosni i Hercegovini ima solidan ustavni i zakonski okvir koji reguliše njegov rad. Iako postoje dovoljni materijalni i ljudski kapaciteti, implementacija zakona nije na zadovoljavajućem nivou.

Kada je riječ o nezavisnosti parlamenata, najznačajniji problem je taj da je stvarna uloga parlamenta – da usvaja zakone i vrši nadzor nad radom izvršne vlasti - izmještena iz parlamenata i premještena u domen izvršne vlasti i stranačkog rukovodstva. Parlamenti su u podređenom položaju u odnosu na izvršnu vlast, a posebno u odnosu na stranačka rukovodstva.

Upravljanje

Generalno, javnost ima pristup radu parlamenata uz određena ograničenja. Međutim, izrazit problem u ovom domenu se odnosi na transparentnost samog zakonodavnog procesa. Naime, u mandatnom periodu 2010 – 2014. **trećina zakona u državnom parlamentu je usvojena u hitnoj proceduri**, koja bi se trebala koristiti samo u izuzetnim situacijama krajnje nužde. Ovakav vid usvajanja zakona ne dopušta ni minimum transparentnosti, ni naknadnu amandmansku fazu. Pored toga, tokom pomenutog perioda **tek u 5% slučajeva je bila otvorena javna rasprava**.

U periodu između dvije NIS studije (2013. i 2015) došlo je do degradacije mehanizama osiguranja integriteta parlamentaraca. Naime, izmjenama Zakona o sukobu interesa iz 2013 godine predviđeno je da o sukobu interesa odlučuje Komisija za odlučivanje o sukobu interesa u čijem sastavu se nalazi 2/3 parlamentaraca. Ovakvo zakonsko rješenje predstavlja značajan korak unazad u odnosu

na prijašnje rješenje, po kojemu je Centralna izborna komisija, kao nezavisno tijelo, bila zadužena za sprovođenje ovog zakona. Pomenuta Komisija u prethodnom periodu nije donijela niti jednu odluku o sukobu interesa.

Uloga

Proces donošenja odluka se u najvećoj mjeri vrši kroz direktne i neformalne pregovore političkih lidera u vaninstitucionalnom okruženju, dok je uloga parlamenata svedena na puku verifikaciju dogovora političkih lidera. Dominacija izvršne u odnosu na zakonodavnu vlast je vidljiva kroz brojne situacije kada su predstavnici izvršne vlasti odbijali da odgovore na poslanička pitanja, ili kada parlament nije usvajao izvještaje o radu pojedinih institucija. U svim ovim situacijama je izostalo utvrđivanje odgovornosti nosilaca izvršne vlasti.

PREPORUKE:

- *Proceduru usvajanja zakona učiniti transparentnom i osigurati učešće stručne javnosti i civilnog društva u procesu donošenja zakona;*
- *Izmijeniti zakonski okvir i praksu utvrđivanja postojanja sukoba interesa, te ovaj proces kao i utvrđivanje vjerodostojnosti imovinskih kartona povjeriti nezavisnom tijelu;*
- *Ojačati i unaprijediti nadzornu (kontrolnu) funkciju parlamenata nad izvršnom vlasti, te nad utroškom budžeta;*
- *Povećati angažman parlamenata u borbi protiv korupcije, kako na sistematskoj borbi protiv korupcije (usvajanje neophodnih zakona), tako i u pojedinačnim slučajevima (parlamentarne istrage);*
- *Ojačati analitičke i stručne kapacitete parlamenata, te kapacitete za ostvarenje funkcije nadzora nad radom izvršne vlasti i planiranjem i utroškom budžeta.*

Studija sistema nacionalnog integriteta – NIS pruža pregled ranjivosti sistema na korupciju i djelotvornost antikorupcijskih napora, analizirajući glavne aktere i institucije koje čine državu – sve grane vlasti, javni i privatni sektor, medije i civilno društvo.